Vážení čtenáři,
po Vodě a Ohni přichází Vítr. Další ze čtveřice živlů (latinsky elementum, řecky stoicheion), základních složek a prvků světa, které představují nezkrotnou, neovladatelnou, často ničivou, a přesto vysoce tvořivou přírodní sílu. Zatímco země, Gaia, je pramatkou všeho a voda je esenciálním životodárným elementem, stojícím na počátku života, oheň je silou obnovující, tak jako Šiva. Vítr pak všechny tyto tři elementy propojuje. Je ze všech nejproměnlivější, než si jeho přítomnost uvědomíme, už je zase pryč. Vane z minulosti a směřuje do budoucnosti.

Však foukej, foukej větříčku! Je až překvapivé, jak velké množství přírodních procesů závisí na pohybu vzduchu, u mnohých si to ani neuvědomujeme. V atmosféře neustále probíhají děje nejrůznějších měřítek – od zcela nepatrných turbulentních vírů, sotva nadnášejících pylová zrna, až po celoplanetární proudění vzduchu, ovlivňující podnebí a přinášející ničivé cyklony. Spolu se vzduchem se přenášejí energie, voda, kapalné i pevné částice. Prach ze Sahary zúrodní vzdálené mořské pustiny, pasáty přinesou vodu z oceánů nad vyprahlou pevninu. Vzdušnými proudy cestují poslové lásky v podobě pylu i její plody – semena a výtrusy.

Naše odvěká touha ovládnout průhledný vzduch a osedlat neviditelný vítr byla naplněna již Daidalem a Íkarem, prvními vzduchoplavci. Skutečná křídla a schopnost letu si však nezávisle vyvinuly pouze čtyři skupiny živočichů – hmyz, ptakoještěři, ptáci a letouni – a my můžeme jen litovat, že nejsme jedněmi z nich.

Jan Votýpka, autoři článků
a redakce

Petr Zacharov

Observatoř Milešovka – dotek historie i moderní měření na větrné a hromové hoře

V Českém středohoří je mnoho krásných kopců, jeden hezčí a zajímavější než druhý, ale jen jeden mezi nimi vyniká. Královna Českého středohoří, Milešovka. Panoramatické výhledy z hory obdivovali turisté již v minulosti a i v současnosti se její vrchol plní návštěvníky takřka nepřetržitě. Mnohokrát zmiňovaný německý cestovatel a přírodovědec Alexander von Humboldt označil výhled z Milešovky za jeden z nejkrásnějších na světě. Observatoř na vrcholu svou polohou přímo vybízí nejen ke klasickým meteorologickým měřením, ale i k moderním detailním měřením oblačnosti, ke které má stanice hodně blízko.

Meteorologická observatoř stojí na vrcholu hory od počátku minulého století. Byla vybudována na základech dřívější rozhledny, kterou spolu se zázemím pro turisty postavil podnikavý Anton Weber z Velemína. Observatoř má díky své poloze na přibližně kuželovité hoře s velkým převýšením od okolí český primát hned v několika kategoriích. Je největrnější observatoří v České republice, zároveň s největším počtem dní s bouřkou a také dní s výskytem mlhy nebo nízké oblačnosti. Někdy se v médiích uvádí, že je Milešovka největrnějším kopcem – to samozřejmě není pravda.

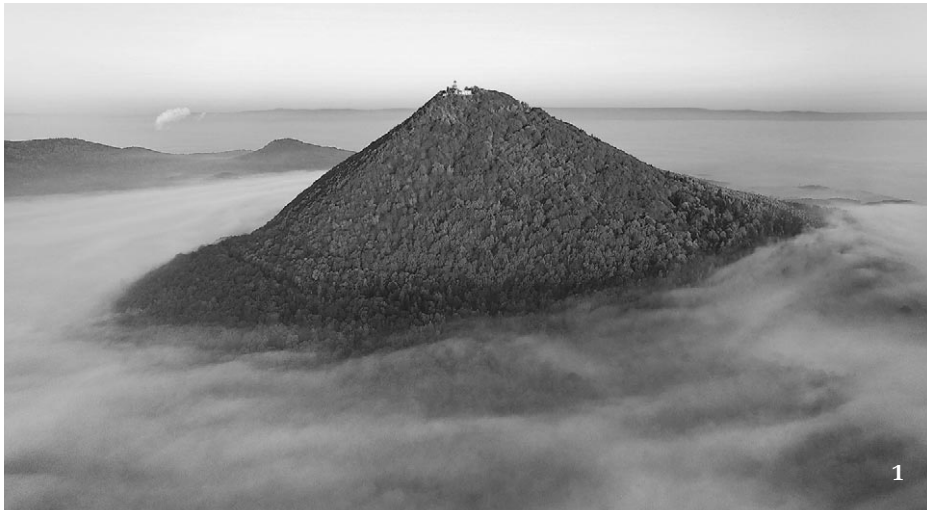

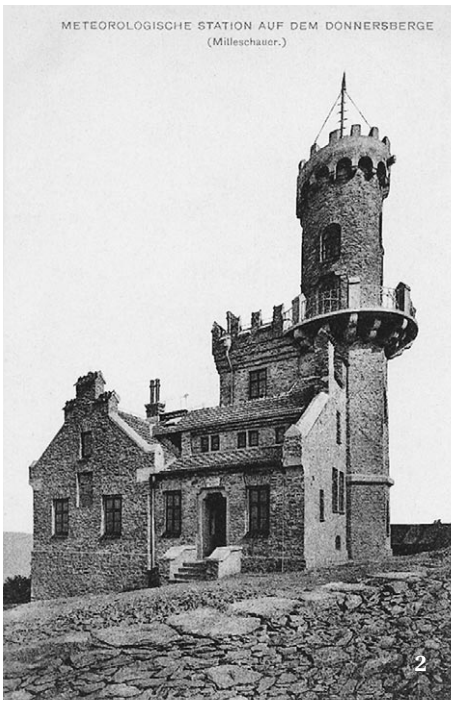

1 Kužel hory Milešovky s observatoří na vrcholu, obklopený mlhou v nížině. Foto F. Jahoda (www.jahyron.cz)
2 Observatoř Milešovka na dobové pohlednici z počátku 20. století. Z archivu autora

Největrnějším vrcholem v ČR je Sněžka. Má podobný tvar jako Milešovka, ale je o dost vyšší (1 603 m n. m. oproti 837 m). Měření větru na Sněžce je ale zatíženo častými výpadky kvůli absenci stálé obsluhy pozorovatelů, zatímco na Milešovce je systematické. Větrnost Sněžky i Milešovky je způsobena tím, že vítr vanoucí na kuželovitou horu při zemi má spíše tendenci horu obtékat, a měření na vrcholu tedy není zásadně ovlivněno třením o zemský povrch, jako je tomu u stanic na jinak tvarovaných hřebenech hor. Vítr musí hřeben hor přetékat, a je tak výrazně tímto třením brzděn. Okolo vrcholu Milešovky i Sněžky je ale vítr mnohem méně ovlivněn třením o zemský povrch. To způsobuje, že na vrcholu Milešovky panuje takřka vysokohorské počasí, i když se svou výškou mezi vysoké hory nepatří.

Konvektivní bouře, hovorově označované bouřky, potřebují ke svému vzniku dostatečné množství vlhkosti, jistou „připravenost“ atmosféry a také počáteční

© Nakladatelství Academia, SSČ AV ČR, v. v. i., 2024. Přetisk článků včetně obrázků se výslovně zapovídá. Veškerá práva včetně práva reprodukce jsou vyhrazena.